

Nikdy není
pozdě
rozkvést

Kaktus

SARAH HAYWOOD

motto

Kaktus

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.motto.cz

www.albatrosmedia.cz

Sarah Haywood

Kaktus – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Kaktus

SARAH HAYWOOD

Praha 2018

Přeložila Helena Šváchová

Simonovi, Gabrielovi a Felixovi

Srpen

1

NEJSEM ČLOVĚK, KTERÝ NEDOKÁŽE ODPOUŠTĚT, věčně dumá nad neshodami nebo zpochybňuje cizí pohnutky. Ani necítím potřebu za každou cenu vyhrávat hádky. Ale jak už to s pravidly bývá, samozřejmě se najdou i výjimky. Nebudu nečinně přihlížet, když někdo někoho využívá, a to platí i pro případ, kdy někdo využívá *mě* – udělám všechno proto, abych zajistila, že zvítězí spravedlnost. Nikoho tudíž nepřekvapí, že mi vývoj událostí tohoto měsíce nedal jinou možnost než neprodleně a rozhodně zasáhnout.

Zprávu o smrti naší matky mi podal můj bratr Edward. Přestože odbilo teprve půl šesté, už jsem byla vzhůru. Zrovna jsem se skláněla nad záchodovou mísou a zvažovala, zda se mám raději cíleně vyzvracet, nebo nevolnost přetrpět. Pokud se vyzvracím, na pár minut se mi uleví, ale brzy se mi udělá zle nanovo. Provedla jsem analýzu nákladů a přínosů a rozhodla se, že nejlepší možností je to přetrpět. Když jsem si prohlížela svůj odporný odraz, z kuchyně zatrylkoval telefon. Na pevnou linku mi volá tak málo lidí, že mě okamžitě napadlo, že to musí být pohotovost týkající se mojí matky. Ukázalo se však, že to pohotovost nebyla. Bratr vskutku neměl žádný důvod, proč mi volat tak brzy – ledaže by mě chtěl zastihnout nepřipravenou.

„Suze, to jsem já, Ed. Musím ti něco říct a není to dobrá zpráva. Možná se radši posad.“

„Co se stalo?“

„Nevím, jak to říct, Suze. Bohužel...“

„Edwarde, seber se. Je v nemocnici?“

„Suze, ona umřela. Včera v noci. Vrátil jsem se asi až ve dvě – byl jsem u kámoše na pár pivech. Měla ještě rozsvíceno v ložnici, tak jsem zaklepal a nakoukl dovnitř. Poznal jsem to hned z toho, jak napůl sedí, napůl leží. Byla tu doktorka – říkala, že to byla rozsáhlá mrtvice. Nemůžu tomu uvěřit.“

Spolkla jsem příval žluči, co se mi hnal do krku, a posadila se ke kuchyňskému stolu. Rychle jsem hranou dlaně shrnula do kupičky pár zbloudilých toustových drobků.

„Suze... Suze?“

„Přece jenom jí bylo sedmdesát osm,“ řekla jsem nakonec, „a dvě mrtvice už prodělala. Není to zrovna nečekané.“ Zaváhala jsem. Věděla jsem, že bych měla projevit soucit, ale vůči bratrovi to pro mě nebylo přirozené. „Ale chápu, že muselo být nepříjemné takhle ji najít,“ dodala jsem. „Promiň, teď nemám čas se bavit, musím se nachystat do práce. Zavolám ti potom. A Edwarde?“

„Ano, Suze?“

„Prosím, neříkej mi Suze.“

Nečekala jsem, že se ze mě ve věku pětáctýřiceti let, kdy má ještě většina lidí oba rodiče, náhle stane sirota. Rodičům však bylo přes třicet, když jsem se narodila, a můj otec měl určitou povahovou vadu, která mu zkrátila život. V posledních letech jsem se s matkou nevidala tak často, jak bych měla. Jsem státní úřednice, pracuju na dodávce projektu (analyzuju kvanta komplexních dat a vypracovávám důkladné zprávy o produktivitě práce) a připadá mi, že když se zrovna dlouhé hodiny nepo-

týkám s velkými čísly a malými písmenky, tak stejně pořád bojuju s časem.

Dalším důvodem, proč jsem matku nenavštěvovala moc často, bylo to, že u ní už zase bydlel Edward, s nímž – eufemisticky řečeno – nesdílím pohled na život. Vlastně se jeden druhému vyhýbáme jako čert kříži. Bratr je co do věku pouze o dva roky mladší, ale alespoň o třicet let mladší co do emocionálního a psychologického vývoje, který se v jeho případě zarazil v pubertě. Radno dodat, že to nezpůsobila žádná diagnostikovatelná duševní porucha, nýbrž jeho slabá vůle a požitkářství. Zatímco já jsem si ze všech sil snažila zajistit spolehlivou kariéru a stabilní životní styl, Edward se plácal od jedné nanicovaté práce, nefunkčního vztahu a zpustlého bytu ke druhému. Nikterak překvapivě proto po čtyřicítce zase přilezl k matce.

Zpráva o smrti blízkého příbuzného je pro člověka šok, ať byl dotyčný jakkoli starý a nemocný. Zjistila jsem, že potřebuju několik minut tíše sedět a sbírat myšlenky. Jelikož jsem se však nacházela v Londýně a matčino tělo v Birminghamu, z praktického hlediska jsem neměla skoro co dělat. Rozhodla jsem se tudíž, že půjdu do kanceláře a budu dál pracovat jako normálně, tedy alespoň natolik, jak se dá předstírat, když je člověku ustavičně na zvracení. Nikomu v kanceláři o matčiny smrti nepovím. Dovedla jsem si představit ty orgie cavityků a vzdychání, ta lepkavá objetí a projevy soustrasti nad ztrátou někoho, koho neznali a ani netušili, že existuje. Na tohle si zrovna nepotrpím.

Když jsem vylezla ze stanice metra poblíž své kancelářské budovy, udeřilo mě vedro, které už tak vystoupalo, že změkl čerstvý asfalt před východem. Hluk a výpary z ploužících se aut jako by zesílily a ostře pronikavý sluneční svit mě bodal

do sítnice. Hned jak jsem dorazila do relativního útočiště za svým pracovním stolem, jenž se nachází v nejtišším koutě velké sdílené kanceláře, zapnula jsem větrák a namířila si ho na obličej. Trochu vzkříšená jsem jako každé ráno strávila několik minut kontrolou kaktusů, které mám rozestavené na kraji stolu. Podívala jsem se, zda nějaká část nepodlehla hnilobě, nesvraskla či neseschla, oprášila je měkkým štětcem, ujistila jsem se, že má kompost správnou úroveň vláh, a poobrace-la je, aby byly pořád stejnoměrně vystavené dennímu světlu. Potom jsem otevřela složku. Zápolení s obzvláště náročnou zprávou, již musím do konce příštího týdne odevzdat vedoucímu oddělení, mi snad pomůže zahnat myšlenky na ranní události.

Na to, že jsem vystudovala práva, možná nemám nejvíc vzrušující práci, ale vyhovuje mi. Většina studentů z mého oboru se šla vyškolit na advokáty nebo obhájce, ale mě začala přitahovat jistota kariéry ve státní správě: předvídatelné, byť nikterak slavné platové třídy, přijatelný důchodový plán a žádné vrtochy profesně starších partnerů nebo vedoucích advokátních komor. Při práci sice svoje vzdělání nevyužiju a postrádám expertízu, již by mi dodala profesionální kvalifikace, avšak povšechné znalosti zákonů a byrokratické činnosti mi přijdou kromobyčejně vhod, kdykoli potřebuju vznést nějakou stížnost.

Kdybych neměla kolegy, kancelářský život by byl snesitelný. Toho dne jsem se však musela potýkat s ještě delším výčtem nesnází a mrzutostí než obvykle. Například sotva odbilo půl jedenácté, když k mému stolu zavanul pach zbytků číny, které si jedna z mých podsaditějších spolupracovnic ráda ohřívá v mikrovlnce v naší miniaturní kuchyňce a dopoledne je konzumuje. Do hrdla se mi drala žluč a musela jsem se pořádně napít něčeho studeného, abych se vyhnula krizovému úprku

na toalety. Zvládla jsem dojít k automatu na vodu a ani trochu mě nepotěšilo, že jsem tam potkala Toma, čilého asistenta administrativy, který u nás nedávno začal pracovat. Jeho bujný plnovous pořád svědčil o tom, že měl k snídani bagetu. Měl se mi stát dalším zdrojem mrzutostí.

„Ahoj Susan, zrovna tebe jsem chtěl potkat. Chtěl jsem ti jenom říct, že jsem našemu kanclu vytvořil facebookovou skupinu, abychom tam organizovali chození do hospody a dávali si vědět, co se děje. Pošli mi žádost o přátelství a já tě tam přidám.“

„Ty tady nejsi dlouho, vid’?“ zvládla jsem ze sebe vypravit, zatímco mi do sklenice žbluňkala voda. „Všichni vědí, že Facebook nemám.“

„Páni, fakticky? Tak jak komunikuješ s lidmi? Máš Instagram nebo WhatsApp? Tam můžu taky vytvořit skupiny.“

„Nemám nic. Podle mě obvykle funguje zvednout telefon nebo poslat zprávu.“

„Ale jo, to stačí tak třeba pro tvoji *mámu* nebo tak, ale jak udržuješ kontakt se všemi starými kamarády ze školy a z vysoké? Jak si organizuješ společenský život?“

Na tohle jsem neměla náladu. Z nějakého důvodu mě pálily oči – možná to bylo těmi ostrými zářivkami. Jasně jsem mu vysvětlila, že vůbec netoužím udržovat kontakt s lidmi, jež jsem krátce znala před mnoha lety, a že žiju velmi prostý život. Jestli pocítí potřebu vyrozumět mě o kancelářských sešlostech nebo mi sdělit důležitou zpravodajskou informaci z pracoviště, má mi napsat e-mail. Mohla jsem mu navrhnout, ať přejde těch patnáct kroků od svého stolu k mému, ale v něčem takovém bych ho nerada podporovala.

Když jsem hned po jedné házela do koše bílý sendvič s máslem, který jsem navzdory všem nadějím nesnesla, a znovu jsem se usilovně snažila utřídit si myšlenky, popudil mě

pohled na Lydii – čerstvě nezadanou kolegyni po třicítce –, jak si vykračuje po obvodu místnosti. Zhruba každou minutu se zvědavě podívala na svůj náramek. Musela jsem začít zpracovávat analýzu číselné tabulky, kterou jsem si vytiskla před krátkou přestávkou, ale kolegyniny obchůzky mi to znemožňovaly.

„Lydie, ty se mě *schválně* snažíš rozčítit?“ vyjela jsem na ni, když prošla kolem mého stolu počtvrté.

Řekla mi, že dostala k narozeninám fitness náramek a dělá svých deset tisíc kroků denně. Musí se dostat do formy, teď když je „zpátky na trhu“ – což nejsou slova, jimiž bych osobně popsala náš společný status nezadaných žen. Při páté obchůzce jsem se jí zeptala, proč jako každý normální člověk nechodí venku. Prý nemůže – ten večer má rande naslepo a nechce se při dusání po ulicích zpotit a ušpinit. Pošesté mi řekla, jestli bych se k ní náhodou nechtěla přidat, když mě její činnost tak náramně zajímá. Odmítla jsem. Při sedmé obchůzce jsem ji už chtěla uškrtnout. Zoufale jsem potřebovala ticho a klid k soustředění na to, abych tenhle příšerný den přečkala. Navrhla jsem jí, ať chodí nahoru a dolů po schodech – nadbytečná kila ze zadnice takhle shodí dvakrát tak rychle.

„Už chápu, Susan,“ odfrkla si, změnila kurz a odešla lítačkami. Jistě jsem nebyla jediná, kdo si úlevně oddechl.

Odpoledne bylo v půli a k mému stolu se opět přitočil Tom, který s Lydií soupeřil o titul nejotravnějšího kolegy dne. Pokoušela jsem se ho ignorovat, ale zjevně byl odhodlaný čekat, dokud jeho přítomnost nevezmu na vědomí.

„Příští měsíc dělám charitativní tah po hospodách a chtěl jsem se zeptat, jestli mě nebudeš sponzorovat,“ řekl. „Odkaz na tu finanční sbírku ti můžu poslat na e-mail, vzhledem

k tomu, že se v blízké době nehodláš přidat do jednadvacátého století.“

„Na jakou je to charitu?“ zeptala jsem se a odhodila přitom pero.

„To jsem se ještě nerozhodl. Jenom vím, že musím svůj život nějak smysluplně využít. Možná to bude pro pandy – miluju pandy – nebo možná, abych zastavil globální oteplování, protože na tom mi zrovna teď fakt záleží. Ale člověk může bojovat za tolik dobrých věcí. Čím jenom začít?“ Dělal, že se smutně tváří.

„Velmi dobrou práci prý odvádí Asociace pro postižené mrtvicí,“ řekla jsem. Kdovíproč mě zase začaly pálit oči.

„Možná, ale to není moc sexy. A navíc myslím, že si loni můj kámoš pro oběti mrtvice oholil vousy. Já chci dělat něco jiného.“

„Tak za mnou přijď, až si to rozmyslíš,“ prohlásila jsem a otočila se na židli zpátky ke stolu.

Touhle dobou v mé kanceláři vybírá peníze každý. Bývalo to dvakrát nebo třikrát za rok, ale teď je to samá charita tohle, sponzorování tamto: chození, běhání, jízda na kole, plavání, lezení, slaňování, putování, brodění se blátem. Abyste pochopili, nestěžuju si. Naprosto schvaluju, že lidi využívají svou energii pro cizí spíš než vlastní dobro – no, pokud člověk nebere v úvahu, že jsou tyto činnosti zdravý prospěšné a budí zdání ctnosti. Nedílnou součástí těchto záležitostí jsou však zjevně osobní interakce a ty *mají* dopad na produktivitu kanceláře. Rozhodla jsem se, že bych si měla promluvit se svou přímou nadřízenou, Trudy, i když se mi do toho moc nechtělo. Kéž bych se nebyla obtěžovala – nakonec to bylo zase jenom pro zlost.

Trudy začala na oddělení pracovat ve stejný den a na stejné úrovni jako já, už ani nevím, před kolika lety. Zprvu mě

pořád přemlouvala, ať s ní jdu o obědové pauze na kávu nebo po práci na víno, ale brzy jí došlo, že ztrácí čas. Od té doby se vydrápala až do závratných výšin vedení týmu, a to i se čtyřmi vložkami v podobě mateřské dovolené. Na stole si nápadně vystavila fotografie koncových produktů těchto vložek, v celé jejich pizizubé, pihovaté slávě.

Opřela se a blahosklonně se usmála a já jí vysvětlila, jak by v rámci efektivity dávalo smysl přidělit zaměstnancům každý měsíc konkrétní čas na to, aby mohli propagovat svou charitu, shánět sponzory a vybírat hotovost. Trudy, která se patrně snažila být vtipná, řekla, že by v rámci efektivity dávalo větší smysl, kdyby každý měsíc přidělila *mně* jeden konkrétní čas, kdy bych jí směla pokládat návrhy, jak zvýšit produktivitu. Zasmála se. Já ne. Možná cítila mou nespokojenost, protože se přestala tvářit vesele a zatvářila se ustaraně. Zeptala se, jestli jsem v pořádku, jestli jsem nechtyla tu letní rýmu, která tu koluje. Když mi nabídla svou krabici papírových kapesníků, omluvila jsem se a odešla.

Půl sedmé. Jediným zvukem bylo vzdálené hučení vysavače, které nabíralo na hlasitosti, jak se tak blížilo k nyní prázdné kanceláři, a do mé hlavy se znovu rvaly neukázněné myšlenky. Vypínala jsem počítač a dávala si telefon do kabelky, když otevřela dveře naše rumunská uklízečka Constanta a s láteřením vešla dovnitř. Připravila jsem se na naši obvyklou výměnu.

„Dobrý večer, Susan. Jak se dneska máte?“

„Výborně,“ lhala jsem. „A vy?“

„Dobře, dobře. Já vždycky dobře. Vy poslední člověk v kanceláři?“

„Jako obvykle.“

„Á, vy tvrdě pracovat, Susan, jako já. Ne jako ostatní le-noši.“

Přišla k mému stolu a sehnula se, aby mi mohla něco spiklenecky pošeptat. Její dech mě hřál na uchu.

„Ten támhle. Házet špinavé kapesníky na podlahu. Kapesníky plné soplů a holubů. Fuj. A ta támhle. Nechávat hrnky všude po stole, celé od hutné, mastné rtěnky. Proč je nedávat zpátky do kuchyně? Mít půlku kredence. Dřív jsem jí stůl uklízela, teď neobtěžuju. Nejsem její máma. Velká mimina.“ Napřímila se. „Takže, Susan, pořád nemít manžela?“ Komukoli jinému bych řekla, ať si hledí svého, ale my dvě vedeme stejnou konverzaci každý den a já už se naučila svoje repliky. Řekla jsem jí, že jistě žertuje.

„Velmi rozumná dáma. Muži! Otročíme, abychom vydělaly peníze, pak přijdeme domů a tam začneme otročit taky. A co dělají po práci oni? Nohy nahoru a čekají, že jim budeme posluhovat, nebo se vypaří bůhvíkam se svou výplatou a vrátí se s prázdnými kapsami. Můj vlastní manžel, Gheorghe, se zdechnul – *puf!* Nechal mi čtyři dcery a já je musela vychovat. Všechny teď vdané, všichni jejich manželé taky k ničemu. Dělán uklízečku ve třech podnicích, abych jim mohla posílat peníze. Říkám jim, schovat pod podlahu.“

„Mají štěstí, že mají matku jako vy,“ odpověděla jsem automaticky, zkontrolovala jsem, jestli mám v kapse průkazku na hromadnou dopravu, a vypnula jsem větrák. Zarazila jsem se – ta slova dnes měla jinou příchut’.

Constanta se usmívala od ucha k uchu. „My stejné, vy a já. My víme, co chtít od života, a víme, jak to získat. My nestaráme, co ostatní myslí. Vy dobrý člověk, Susan.“

Chtěla mě štípnout do tváře, ale vzpomněla si, že se fyzickému kontaktu pokaždé vyhnu, a pak zamířila přes místnost zapojit vysavač. Když jsem vyšla z budovy a znovu mě přepadlo horko, které sálalo z dlažby, potěšilo mě, jak jsem se celý den zvládla statečně tvářit navzdory nepřetržitým úto-

kům svých kolegů. Nikdo by neuhodl, co se mi ráno stalo. Ale skrývat před ostatními svoje pocity mi nakonec nedělá žádné potíže. Uvidíte – mám na to talent.

Když jsem dorazila domů, zavolala jsem Edwardovi. Bylo zvláštní mluvit s ním dvakrát v jednom dni, a pro jednu tak zdvořile. Okolnosti velely, abychom svoje značné odlišnosti odsunuli stranou a spolupracovali, alespoň dokud neproběhne pohřeb a nevypořádáme se s majetkem. Sděлил mi, že už doma byli pohřební zřízenci a pohřeb provizorně sjednal na pátek příštího týdne. Kremace, řekl. Nic jsem nenamítala – nejde mi do hlavy, proč někdo chce, aby tělo jeho rodinného příslušníka hnilo v mokré hlíně, ani proč mu touží chodit na nějaký pomníček, jako by snad duše zesnulého seděla na náhrobním kameni a čekala, až někdo přijde na kus řeči. Dobře – v tomhle jsme se shodli.

„Závěť asi nenechala,“ pokračovala jsem. „Nikdy se o ničem nezmínila. Budeme si muset jenom rozdělit napůl výtěžek z prodeje domu a nějaké úspory. O tohle všechno se postarám.“

Edward se odmlčel. „Ona vlastně závěť napsala, Suze. Před pár tejdnama. Slyšela v nějakém pořadu v rádiu, že by ji každý měl mít. Říkal jsem jí, že mi to přijde zbytečný, ale víš, jaká byla.“ Vybavuju si, jak se mu do hlasu vloudil defenzivní tón, nebo si ho tam jenom zpětně dosazuju?

„Opravdu? Mně se o ničem nezmínila.“

Už kontaktoval právníky a informoval je, že matka zemřela – pomyslela jsem si, že se chová nebývale prakticky, jeho výkonné dovednosti totiž většinou končily u kumulativní sázky nebo objednávký pizzy.

„Řekli mi, že tu závěť vyhrabou a ozvou se nám. Všechno to nechám na nich. Nic o tomhle nevím.“

Ten týden jsem měla pracovní závazky, takže jsem se na Edwarda proti svému lepšímu úsudku musela spolehnout. Dala jsem mu pečlivé instrukce ohledně registrace smrti, poskytla mu seznam podniků vhodných na smuteční hostinu a navedla jsem ho k matčině adresáři, kde si vedla přátele, kterým by to měl oznámit. Zeptala jsem se ho, jestli to není nad jeho síly. Odfrkl si.

Bylo devět hodin, když jsme domluvili. Celý den jsem nic nejedla, kromě dvou čajových sušenek k snídani, a motala se mi hlava. Uvařila jsem si malou porci suché rýže a posadila se ke kuchyňskému stolu, abych zdolala narůstající nevolnost. Francouzská okna do zahrady ve dvoře jsem měla dokořán a dovnitř pronikl řev novorozence seshora a zápach popelnic od sousedů. Měla bych vysvětlit, že žiju v bytě – v přízemí přestavěného viktoriánského terasového domu – v jižním Londýně. Přes deset let jsem ho měla pronajatý, ale pak se ho domácí rozhodl prodat a já už si tou dobou našetřila ze svého bídného státního platu dost peněz na to, abych mohla složit zálohu. Takže mi teď patří nemovitost – hlavně ale spíš kolosální hypotéka.

Odhodlávala jsem se zvednout k puse vidličku a sledovala přitom sousedovic kocoura Winstona, statného zrzka, jak si pečlivě čistí srst na mých terakotových dlaždicích. Kočky obvykle nemám ráda – nelíbí se mi, jak vždycky utečou pod zaparkovaná auta nebo se prosmýknou zábradlím, když se s nimi člověk snaží spřátelit. Winston je ale výjimka. Když se k němu přiblížíte, tak neuteče a toleruje hlazení a mazlení, dokud nemá dost. V tu ránu zívne, protáhne se a beze spěchu odtlapká. Nikoho se nebojí a nemá zapotřebí se vnucovat. Připomíná mi Kiplingovu povídku „Kočka, která chodila sama“, jež v dětství patřila k mým nejoblíbenějším. Vzpomínám si, že když byl můj otec

víc při smyslech, občas si mě posadil na klín a četl mi ji z otrhaných *Bajek i nebajek*. Jak jsem tak pozorovala Winstona, napadlo mě, kam ta knížka asi přišla. Nejspíš leží v zapomenuté krabici na půdě rodinného domu, což mi připomnělo, jaká to bude práce vyklidit ho a připravit k prodeji. Ta myšlenka mě v mém současném stavu zdrtila.

Když jsem Edwardovi za pár dní zavolala, abych zkontrolovala, jak pokročil s mým seznamem úkolů, telefon vyzváněl nepřístupně dlouho. Už už jsem chtěla zavěsit, ale vtom zamumlal hlas, který nepatřil Edwardovi: „Haló?“ Zaváhala jsem, omluvila se, že jsem vytočila špatné číslo, a zavěsila, ale pak jsem si vzpomněla, že jsem na matčino číslo použila rychlé vytáčení. Okamžitě jsem zavolala zpátky. Zase ten samý ležérní pozdrav.

„Volala jsem před chvílkou. Je to dům Greenových? Patricie Greenové – zesnulé Patricie Greenové – a jejího syna Edwarda?“

„Jo, to je.“

„Tady Edwardova sestra Susan. Okamžitě mi ho dejte.“

„Á, Susan. Jo, ehm, jasně. Jenom se mrknu, jestli tu je.“

Mumlání, následované nepřirozeně veselým: „Čau Suze, jak se vede?“

„Edwarde, co je to za chlapa a proč zvedá mámin telefon?“

„Ále, to je jenom Rob. Řek jsem mu, že tu může na pár tejdnu zaparkovat a všechno si vyřídit. Zrovna se vrátil z cest. Je to bezva chlap.“

„To je mi jedno. Nechci, aby v mámině domě bydleli cizí lidi. Řekni mu, že bude muset pryč. Je mrtvá jenom pět minut a dům je plný jejích cenností.“

„Hele, Suze...“

„Susan.“

„Hele, já znám Roba už od vejšky. Sama jsi ho před lety párkrát potkala. Potřebuje zrovna teď trochu píchnout. Byl tady pro mě, když jsem to měl těžký, a já jsem tu teď pro něj. Nevyhodím ho – nemá kam jít.“ Je vskutku dojemné, jak je můj bratr věrný svým hospodským kámošům.

Rozhodla jsem se, že to vyřeším osobně během návštěvy v Birminghamu. Co nevidět tohohle Roba vyženu zpátky na ulici. Převedla jsem hovor na naléhavější záležitost pohřbu. Edward se pochlubil, že už zařídil smuteční hostinu – pronajal zadní místnost hospody jménem *Býčí hlava*.

„Můžem si přinést vlastní jídlo, jestli chcem, a nechat si všechno psát na účet,“ řekl s hrdostí v hlase.

Vysvětlila jsem mu, že je to naprosto nevhodné – musí tu rezervaci ihned zrušit. „Máma byla abstinentka. Zděsilo by ji, že její smuteční hostina proběhne v hospodě.“

„To je hovadina. Nebyla abstinentka. Čas od času si ráda dala sherry nebo malý ovocný pivo. A záleželo by jí na tom, aby se lidi dobře bavili, což v *Býčí hlavě* budou. Nechtěla by pít z porcelánovejch hrníčků a zdvořile konverzovat.“

„*Přesně* tohle by chtěla. Taková byla. Neholdovala pivu a mejdanům.“

„Jenže takhle to bude, Suze, a všichni si to užijou a budou o ní vyprávět legrační historky a trochu se zkárujou, když budou chtít. A jestli se ti to nelíbí, tak si trhni nohou.“

2

ZVOLIT SPRÁVNÝ ODĚV pro danou příležitost je snadné. Zaprvé se musíte znát. Jsem malá a kostnatá, takže mi nejvíc sluší elegantní, dokonale padnoucí oblečení. Zadruhé dbejte na to, aby každý kousek, co si koupíte, ladil se vším ostatním v šatníku. Tohle dělám tak, že si kupuju pouze oblečení, které je tmavě šedé nebo černé – tyhle barvy mi kontrastují s blond vlasy. A konečně v novinách občas nahlédněte do módních rubrik. Nejsem proti tomu, abych svoje nákupy poupravila, pokud nějaký trend dává smysl. Mohli byste to zamítnout coby pošestilost, pouhou ztrátu času nehodnou seriózní ženy. Ale já jsem tenhle jednoduchý postup zavedla právě proto, abych *nemuse-la* trávit čas dumáním nad svým vzhledem, a přesto byla stále oblečená vhodně a hezky. A samozřejmě se snažím aplikovat podobné organizační techniky i na další aspekty každodenního života – značně to snižuje pravděpodobnost, že člověka zaskočí nepředvídatelné okolnosti.

Položila jsem na postel předkem nahoru jednoduché krátké černé šaty bez rukávů. Uhladila jsem je, položila na ně hedvábný papír A4 a pečlivě je kolem něj složila. Pak jsem šaty zabalila do dalšího kusu hedvábného papíru a položila je na dno kufru. Totéž jsem provedla s černým kašmírovým svetrem. Vycpala jsem hedvábným papírem pár lodiček z lakované

kůžě, každou dala do zvláštní tašky na boty a umístila je na strany kufru. Předpověď pro Birmingham hlásila, že další dva dny bude suché teplé počasí, ale protože raději nikdy nic nenechávám náhodě, zopakovala jsem skládací cvičení i s lehkým šedým trenčkotem a položila ho mezi boty. Přidala jsem ještě černou lněnou sukni, tmavě šedé triko a tenký šedý bavlněný svetřík a nakonec jsem srolovala spodní prádlo a nastrkala ho do zbylých mezer.

Zamkla jsem byt a chtěla se se svým kufrem na kolečkách vydat na stanici metra Clapham North, když vtom přišel pošťák a podal mi svazek pošty, který převážně sestával z katalogů obchodů, jejichž názvy mi nic neříkaly, a žadonění, ať změním poskytovatele internetu. Většinu jsem prostrčila poštovní schránkou zpátky do bytu, že je po návratu recykluju, ale dva opravdové dopisy jsem si ponechala. Za půl hodiny hned za stanicí Leicester Square dusný vlak metra nejdřív zpomalil a potom zastavil a neměla jsem důvod si myslet, že se zase brzy nerozjede. Složeným papírovým kapesníkem jsem si jemně otřela čelo, pak jsem si rozepnula vrchní knoflík černých bavlněných letních šatů. Zvedla jsem si vlasy z krku, ale nehybný vzduch neposkytl žádnou chladivou úlevu. Když jsem vydechla pusou, můj dech byl horký jako fén. V těchto podmínkách by nebylo legální přepravovat ani dobytek, natožpak lidské bytosti.

„*Omlouvám se za zpoždění,*“ zapraskal z reproduktorů řidičův hlas. „*Dám vědět, hned jak se něco dozvím.*“

Když jsem se rozhlédla, okamžitě mě přepadl dojem, že je tu s námi uvězněný roj motýlů – mnoho společenstev se ovívalo jízdenkami, ale jistě to bylo spíše symbolické než efektivní. Byla jsem vděčná, že se mi při nástupu do vlaku podařilo posadit, což se nedalo říct o více než polovině osazenstva vagonu, která se městnala ve dveřním prostoru. Zahlédla jsem

ve ztemnělém okně naproti svůj odraz. Už se na mě podepsalo, že do sebe v poslední době nic nedostanu. Byla jsem smrtelně bledá, měla jsem propadlé tváře, oční důlky jako jeskyně. Jestli se mi chuť k jídlu brzy nevrátí, budu za chvíli vypadat jako kostlivec. Je to v mém stavu zcela normální? přemýšlela jsem.

Čas plynul jako láva a teplota dál stoukala. Lidé se na sedadlech vrtěli, odlepovali si oblečení z vlhké kůže a zouvali si sandály. Napadlo mě, jak by bylo ponižující, kdybych se v této situaci pozvracela, a z té myšlenky se mi udělalo ještě víc nevolno.

„Žádnej podělanej signál, jako obvykle,“ zavrčel muž vedle mě, svalovec, kterému po odhalených lýtkách stékaly do prošlapaných kožených mokasín čůrky potu. Marně bodal prstem do displeje svého mobilu a durdil se, že by to měl rychleji pěšky.

„Ještě jednou se omlouvám za zpoždění,“ ozvalo se hlášení. „Určitě vás informuju, hned jak budu moct.“

Dvě šedovlasé stařenky, které seděly proti mně, svíraly na klínech držadla cestovních brašen, až jim zbělaly klouby.

„Teď už určitě přijdeme pozdě.“

„Možná nepřijdeme nikdy.“

„Co to povídáš?“

„Všichni si to myslí. Ve velkých městech se poslední dobou stávají samé příšerné věci. Tohle by mohl být teroristický útok. Proto nám ještě nedali žádné informace – nechťejí, abychom panikařili. Třeba našli podezřelý balíček nebo je někdo varoval, že je ve vlaku sebevražedný atentátník.“

„Ale božítku, Jan, takhle nemluv.“ Ženě vyletěla ruka k puse.

Nemám ve zvyku se bavit s cizími lidmi, zvláště v hromadné dopravě, ale cítím se povinna pomoci, kdykoli mohu, i kdybych z toho měla mít potíže. Předklonila jsem se.

„Omlouvám se, ale zaslechla jsem, o čem si povídáte. Já

v Londýně žiju a tohle se stává pořád. Většinou to netrvá tak dlouho, ale slibuju, že se nemáte čeho bát.“

„Jak to můžete vědět tak jistě?“ odsekla ta pesimistka. „Nemůžete. Nevíte o tom nic víc než my. Já chci z toho vlaku prostě *ted' hned* vystoupit.“

Často si říkám, proč se vůbec namáhám.

„*Ještě jednou se omlouvám za to velké zpoždění. Právě jsem se dozvěděl, že za to může předchozí vlak, který se porouchal za stanicí Tottenham Court Road. Už se to opravuje a snad se brzo zase rozjedeme.*“

Hlášení rozmetalo všeobecnou trpělivou náladu a všichni začali mluvit jeden přes druhého.

„Za patnáct minut musím chytit vlak z Eustonů.“

„Mám se v půl setkat se skupinkou zahraničních studentů v Britském muzeu.“

„Propásnu začátek filmu, jestli se to nerozjede.“

„Tohle začíná být trochu klaustrofobní.“

„Chce se mi hrozně na záchod.“

Mohla jsem říct: „Moje matka je mrtvá, zítra má pohřeb, už několik dní jsem nespala a chce se mi zvracet.“ Samozřejmě bych to nikdy neudělala – nejsem člověk, který škemrá o soucit.

„Víte, že museli minulý měsíc provést nouzovou evakuaci vlaku, že?“ řekla elegantní černoška, co seděla vedle mě z druhé strany, a položila časopis. „Vězel mezi stanicemi celé hodiny, zrovna jako tenhle. Všichni museli vylézt dveřmi u řidiče a několik kilometrů se plahočit po trati ve skoro úplné tmě. Vsadím se, že nás to čeká taky.“

Mezi lidmi to znepokojeně zašumělo a do toho se do naší části vagonu přišoural hubený muž v plátěných kraťasech, který si svlékl košili a uvázal si ji kolem pasu. Držel mobilní telefon a otáčel s ním kolem dokola jako kamerou.

„Co si o tom zpoždění myslíš, kamaráde?“ zeptal se toho

svalovce vedle mě a hodně si ho přiblížil. Muž si v odpověď zvedl před obličej noviny.

Dalším cílem jsem byla já. „Co si o tom zpoždění myslíte vy, paní?“

„Vy to natáčíte na video?“

„Jo, samozřejmě. Jestli se z toho vyklube vážná nehoda, tak ten záznam můžu prodat televizi nebo novinám. I kdyby to nic vážného nebylo, tak to někoho zajímat může. A kdyby ne, tak to stejně dám na YouTube. Budete se moct vidět na obrazovce, paní.“

„Vypněte to, prosím. Absolutně si nepřiju být ve zprávách ani na YouTube.“

„Přesně tak,“ řekla ta žena vedle mě. „Já taky nechci být v telce. Ani jsem se neučesala.“ Všichni kývali hlavou.

„Hele, synku,“ řekl svalovec, „velmi slušně, ale velmi pevně tě žádám, abys to přestal natáčet. Fofrem.“

„Nebo co? Přinutíš mě k tomu?“

„Jestli to chceš dohnat až k tomuhle, tak jo.“

„Počkejte chvíli,“ řekla jsem a udatně se snažila vzchopit. „To určitě nebude nutné. Jestli má tenhle mladík rozum, tak přestane, než z toho bude mít problémy. Jenom bych vás ráda upozornila na to“ – otočila jsem se k hubenému muži – „že tohle je porušování zákonného práva na soukromí. Nesouhlasili jsme, že nás budete natáčet. Mohli bychom vás hnát k soudu za porušení zákona o lidských právech. Víte jistě, že si můžete dovolit zaplatit nám všem odškodné?“ Samozřejmě to byl úplný nesmysl.

„To stopro není pravda,“ řekl, ale už se netvářil tak sebejistě. „Co všichni ty lidi, co vidíte ve zprávách, ve válkách a tak?“

„Ano, ale záběry, co vidíte ve zprávách, jsou natočeny ve veřejném prostoru. Tady jsme všichni v soukromí a v osobním zastoupení. To vidí zákon úplně jinak.“

Zaváhal, něco si polohlasně zamumlal, pak telefon vypnul a dal si ho do kapsy kratošů. Zase našťavaně odpochoďoval dál do vagonu. Je neskutečné, jak snadno lidi zastraší pouhá zmínka o zákonech. Mí spolucestující si zjevně oddechli, ale mně ta příhoda vůbec nepomohla. Prohledala jsem kabelku a našla pytlík ze supermarketu, který by byl mou jedinou možností, kdybych svou nevolnost už nedokázala potlačit. Sklopila jsem hlavu a snažila se vytěsnit hloupé žvatlání kolem sebe.

Náhle se ozval zvuk startujícího motoru – a metro se sípavě a vrávoravě rozjelo. Zazněl tlumený jásot a tu a tam někdo zatleskal. Za jednu dvě minuty už jsme byli na stanici Tottenham Court Road, kde se vagon trochu vyprázdnil, a nedlouho nato jsem dorazila do Euston. Vlak do Birminghamu mi samozřejmě ujel a po hádce na pokladně, na kterou jsem neměla energii, mi nezbyvalo než si koupit lístek na další, který jel skoro za hodinu. Vlaková společnost o mně ještě uslyší.

V hlavní hale před elektronickými informačními tabulemi jsme se spolucestujícími jak chrti číhali na oznámení, že vlak přijíždí k nástupišti, a na ohlášení čísla nástupiště. Protiví se mi nedůstojné sprintování k vlaku, aby člověk ukořistil sedadlo, ale protože jsem neměla rezervaci, nezbyvalo mi než vyběhnout po rampě a přehnat se kolem poloprázdných vagonů první třídy. Když jsem nastoupila, udýchaná a zpocená jsem se usadila na místo u okna po směru jízdy a položila si vedle sebe sako a kabelku, aby se na mě nikdo moc nelepil. Tento úskok účinkoval až na stanici Milton Keynes, kde se mi stala souputnicí oplácaná mladá žena v šedých tepláčkách a upnutém růžovém triku. Její stehna oděná do žerzeje přetékala na moje sedadlo a pokaždé, když se vlak naklonil, což bylo často, se její tělo přitisklo k mému. Posunula jsem se co nejbliž k oknu.

Vyhlížela jsem z něj na kanál Grand Union, kterého jsme se stále drželi, občas se odklonili, občas se k němu řítili, a přitom jsem si vzpomněla na ty dva dopisy. Vylovila jsem zpod nohou kabelku a vytáhla jsem je. Viděla jsem, že je v obou okénkách na adresu stejný druh písma – jeden dopis ofrankovali v úterý a druhý ve středu. Nejdřív jsem otevřela ten starší. Byl z právnícké firmy, kterou Edward zmínil během telefonátu. Pisatel, nějaký pan Howard Brinkworth, mi vyjadřoval soustrast nad nedávnou ztrátou matky. Říkal, že ho jmenovala vykonavatelem závěti, že hodlá stanovit hodnotu jejího majetku a zažádat o soudní potvrzení závěti a brzy mě o ní dopodrobna zpraví. Velmi mě překvapilo, že se matka rozhodla jmenovat vykonavatelem závěti právníka – tu roli jsem klidně mohla zastat já sama. Vrátila jsem první dopis do obálky a obrátila pozornost k druhému. Po obvyklé preambuli pan Brinkworth přešel k věci:

Dle závěti udělila vaše zesnulá matka vašemu bratrovi, panu Edwardu Greenovi, právo doživotního užívání vašeho rodinného domu (22 Blackthorn Road). To znamená, že pan Green má právo v domě bydlet, jak dlouho bude chtít – prodej domu a rozdělení majetku mezi vás dva může proběhnout, pouze až se pan Green z domu vystěhuje, či zemře.

Zbytek jmění vaší matky, který sestává z bankovních účtů, nábytku a osobních předmětů, se mezi vás a pana Greena rozdělí stejným dílem.

Omylem jsem řekla nahlas: „Proboha, mami!“ S oplácanou ženou to nehnulo, protože měla v uších sluchátka, ale několik dalších cestujících se otočilo, aby se podívalo, jestli se nechystá nějaká zábava. Když neshledali, že by se schylovalo k nějakému sporu či hádce, zase se zklamaně obrátili. Pečlivě jsem dopis

vrátila do obálky, přeložila jsem obě obálky napůl, pak zase napůl, pak jsem je obě zkroutila, jak nejpevněji jsem mohla. Vrazila jsem je na dno kabelky a šoupla si ji zpátky pod nohy. Co to matku probůh posedlo, že dovolila Edwardovi, ať si dům nechá, jak dlouho chce? Bylo *vyloučené*, že to měla z vlastní hlavy.

Moje souputnice teď otevřela pytlík brambůrků s příchutí sýra a cibule a jejich pronikavý zápach byl pro mě v kombinaci s chemikáliemi z blízké toalety až k nesnesení. Ustrkla jsem vodu ze své lahve a pokoušela jsem se uspořádat myšlenky. Možná mi nedošlo, jak moc se matčin duševní stav po prvních dvou mrtvicích zhoršil. Nebo se jí možná od našeho posledního setkání přitížilo a nějak se jí dařilo předstírat jasnou mysl, když jsem s ní mluvila po telefonu. Byla by tak zranitelná vůči Edwardovu nátlaku. Musela jsem jednat rychle, jestli jsem nechtěla na neurčito přijít o dědictví, jež mi po právu náleželo a velmi jsem ho potřebovala.

3

ANIŽ BY MI NĚKDO POMÁHAL, vytvořila jsem si pro sebe v Londýně ideální život. Mám domov, který vyhovuje mým nynějším potřebám, práci, jež je přiměřená mým schopnostem, snadný přístup ke kulturním podnětům. Kromě pracovních hodin mám kontrolu nad každým aspektem svojí existence. Až donedávna jsem měla někoho, kdo by se dal volně označit jako „partner“, ale pro oba to byl vztah z rozumu – jednoduchá úmluva, která nám přinášela výhody intimního svazku s členem opačného pohlaví, ale bez ceny jakýchkoli emocí. Hned jak jsem zjistila, že moji pozici vážně ohrozila náhoda, osud, smůla – říkejte si tomu, jak chcete –, čistě a pohotově jsem náš svazek přetřala. Můj svět zůstává ničím neobtěžkaný, ačkoli toto označení je za nynějších okolností lehce ironické.

Jakmile moje taxi vyjelo ze stanice New Street a zamířilo k Blackthorn Road, pocítila jsem v protikladu s výše zmíněným neklid, který se mě zmocňoval vždycky, když jsem se sem vracela. Tento pocit možná pramení z mé téměř patologické fobie z předměstského života, jeho vášně izolovanosti a hypnotické posedlosti všedností. Spíš ale možná pramení z toho, že se mi vždy rozvíří vzpomínky na minulost, kterou bych si mnohem raději nepamatovala. Mám děsivý pocit, že je můj pečlivě vybudovaný život v Londýně pouze snem

nešťastné dívky, snem, z něhož vzápětí procitnu. Iracionální, já vím.

Sledovala jsem známé ulice, které ubíhaly za oknem taxíku, a pomyslela přitom na loňské Velikonoce. Přijela jsem do Birminghamu právě včas na matčinu obvyklou sobotní svačinu sestávající z šunkových sendvičů, ovocného salátu a piškotovo-marmeládového dortu. Zdráhavě jsem souhlasila, že ji zítra doprovodím do kostela. Pokud mi bylo známo, nikdy nevyznávala žádné náboženství, ale v posledních několika letech začala docházet do Svatého Štěpána, kostela, kolem kterého jsem jako dítě nesčetněkrát prošla. Zajímalo by mě, zda matku nedávné mrtvice nepřiměly myslet na svou smrtelnost a nepobídly ji vyrovnat si účty s Bohem. Nebo už možná nebyla zcela při smyslech a začala víc podléhat cizím vlivům – Margaret a Stan se ji snažili do Svatého Štěpána nalákat celou dobu, co byli jejími sousedy.

„Bude tě to bavit, Susan,“ ujistila mě a přitom si oblékla tenoučkový světle fialový svetřík a vzala si z kuchyňského šuplete čistý kapesník. „Byla jsem nervózní, než jsem šla, ale hned jsem měla tak známý pocit. Vracím se tam do dětských let, když jsem do kostela chodila. Určitě si budeš připadat stejně.“

„My ale do kostela nechodili, když jsem byla malá, pamatuješ?“ odvětila jsem a zamířila do chodby pro sako, které viselo na věšáčku u dveří. „Nikdy jsi nás tam nevodila. S tátou jste byli ateisti. ‚Co člověk zaseje, to taky sklídí,‘ – nepíše se tohle v bibli?“

Matka za mnou přišla do chodby a štrachala v kabelce po klíčích. Zahlédla jsem je na stolku v hale a podala jí je.

„Určitě jsem vás tam brala, když jste byli malí. A nikdy jsem nebyla ateistka, Susan. Tvůj otec možná ano, ale já ne. Já byla vždycky věřící, ale člověk má v životě plné ruce práce a některé věci musí odsunout stranou. A tvému otci by bývalo

mohlo pomoci, kdyby v něco věřil. Každopádně jsem ráda, že se mnou jdeš – Edík nemůžu přemluvit, aby to zkusil.“

„To mě nepřekvapuje. Vždyť vylézá z postele až v poledne. A nikdy to nebyl zrovna duchovní typ. Mami, nezapomněla jsi na něco?“ Podržela jsem jí kabát jako číšník v restauraci. Odvrátila se ode dveří a vklouzla do něj rukama.

„Uvažuje o věcech mnohem víc do hloubky, než si myslíš, Susan. Je velmi citlivý. Náboženství může poskytnout nepokojnému a ztrápenému člověku velkou útěchu. Může ho dokonce posílit.“

„Jediné, co Edwarda trápí, je příšerná lenost a neschopnost,“ řekla jsem a šla za matkou ven z domu.

„Susan, poslouvej mě.“ Zastavila se v půli nepravidelné kamenné dlažby a obrátila se ke mně. „Edík potřebuje podporu. Kdyby se mi něco stalo, chci vědět, že na něj budeš dohlížet a dáš pozor na to, aby nezvlčel.“

„Je mu čtyřicet tři let – je dospělý. Nepotřebuje, aby se o něj starala starší sestra. Ne že by si ode mě stejně kdy nechal poradit. Dělá si, co chce. Můžu si myslet, že je to budižkničemu, ale tohle si on vybral. Jemu ta jeho nanicovatost naprosto vyhovuje.“

Zavřela jsem za námi zdobenou branku z tepaného železa a sešly jsme po Blackthorn Road, kolem dalších úhledných dvojdomků ze šedesátých let a tu a tam i nějakého skromného samostatného domku. Matka za mnou pořád o krok zaostávala.

„On není jako ty, Susan,“ ozvala se po chvíli. „Ty jsi vždycky byla tak rozumná, tak schopná. Nikdy jsem se o tebe ani na chvíli nebála. Ale Edík, ten má uměleckou náтуру, jako váš otec. I ta nejmenší věc ho může vyvést z rovnováhy.“

Došly jsme ke kostelu příkrčenému na křižovatce mezi naší a hlavní ulicí. Margaret a Stan, kteří cíhali pod portikem, nás zmerčili a zamávali.

„Veselé Velikonoce, Patricie.“ Oba zároveň se doširoka usmáli a jeden po druhém matku políbili na napudrovanou tvář. „A veselé Velikonoce, Susan,“ pokračovala Margaret a vrhla se při tom ke mně. O krok jsem ustoupila a natáhla ruku.

Při vstupu do kostela mě podrobili křížovému výslechu o podrobnostech mého života v Londýně. Bohoslužba už měla naštěstí co nevidět začít a mně se podařilo vsunout do lavice před matkou a použít ji jako baštu mezi sebou a neústupnou Margaret. Bohoslužba uběhla vcelku bezbolestně: Chvalozpěvy byly radostné, vikář věčný a hlavně to brzy bylo za námi. Margaret a Stan se s námi potom šourali zpátky naší ulicí a ten kilometr se kvůli tomu táhl jako pět. Margaret s mou matku vedla detailní diskuzi o tom, jaký druh brambor se nejlépe opéká, a Stan do mě zatím hustil, jaké že to mají potíže s novým bojlerem, který se teprve zajíždí. Když jsme se rozloučili a matka zamířila ke dveřím, Margaret mě chytila za ruku.

„Tak co si myslíš o mamince? Děláme si o ni trochu starost,“ sykla. „Přijde nám, že začíná být trochu zapomnětlivá. Nepamatuje si vždycky, o čem jsme si povídali nebo co jsme si naplánovali.“

Vůbec mě nepřekvapovalo, že matka zapomíná, co jí Margaret a Stan napovídali – jejich konverzační témata nebyla zrovna fascinující. A že zapomněla, že se měli sejít, mohlo prostě sloužit jako dobrá výmluva. Sama jsem si ale všimla, že je čím dál rozržitější, přestože jsem to sousedům nehodlala přiznat.

„Mně se zdá v pořádku. Možná jste zmatení vy.“

Připravila jsem nedělní pečení a matka zatím prostřela jídelní stůl. Edward si nikterak překvapivě zařídil, že bude na víkend pryč – neboli, jak věřila moje matka, dostal pozvání, které se nedalo odmítnout –, takže jsme doma byly jenom my

dvě. Během oběda mi matka pověděla o nové vydlážděné příjezdové cestě v čísle dvacet pět, která se jí líbila, a o příhodách v čísle osmnáct, které se jí nelíbily. Potom jsem umyla nádobí a matka ho utřela, pak jsem si zavolala taxík. Přijel dřív, než jsem čekala. Letmo jsem ji políbila na tvář a odspěchala jsem po cestičce. Když jsem ji naposledy viděla – úplně naposledy, jak se ukázalo –, shýbala se zrovna pro obal od čokoládové tyčinky, který vítr přivál na práh.

Nebyla jsem si jistá, jestli mám zazvonit na zvonek nebo prostě vejít dovnitř. Dokud byla matka naživu, nejdřív jsem ze slušnosti zvonila a svým klíčem jsem si odemkla, jen pokud se zdálo, že je v zahradě nebo má jinou práci. Kdybych za těchto změněných okolností zazvonila, připadalo by mi, že si připouštím něco, na co ještě nejsem připravená. Vešla jsem. Slyšela jsem, jak z kuchyně vyřvává hudba, tak hlasitě, jak to bylo za matčiny vlády nebývalé. Poznala jsem to ze svých předávných studentských dnů: *London Calling* od The Clash. Otevřela jsem dveře a připravovala se, že si s Edwardem pěkně vyříkám tu matčinu závět', ale vtom mě dočista zmátl pohled na muže sehnutého nad iPadem, nahého kromě malého bílého ručníku, který měl ovázaný kolem pasu. Pohupoval se za strany na stranu a mával lokty do taktu hudby. Vlasy dlouhé až k čelisti mu jako mokrý flauš přepadávaly dopředu a skrývaly přede mnou jeho tvář. Udělala jsem, co se v takové situaci obvykle dělá, totiž zakašlala. Napřímil se a vylekaně se na mě podíval, jako bych ho přistihla *in flagranti*.

Ted' když stál rovně, nemohla jsem si nevšimnout, jak absurdně je vysoký. Některým lidem může taková výška připadat atraktivní, ale co se mě týče, cokoli nad metr osmdesát je přehnané a zavání exhibicionismem. Taky jsem si nemohla nevšimnout, že má na někoho tak hubeného překvapivě zpev-

něné svaly. Je mi jasné, že by tohle někdo mohl také považovat za pozitivní atribut, ale kdybyste se mě zeptali, co si o tom myslím *já*, tak bych vám řekla, že je to jednoduše důkaz, že člověk tráví příliš času fyzickou činností a příliš málo tou intelektuální. Barva jeho pokožky naznačovala, že v blízké minulosti promrhal spoustu času lenošením na pláži – jeho ostatním rysům dominoval dlouhý, rovný nos a z koutků očí se mu paprskovitě rozbíhaly vrásky, jež jsou všeobecně známé jako vrásky smíchu, nejspíš je ale způsobilo mhouření očí do slunce. Napadlo mě, že je mi trochu povědomý.

Když mě spatřil, jeho výraz se uvolnil.

„Ahoj Suze, moc mě mrzí, co se stalo tvojí mamce – byla to hrozně hodná paní, hotová světice. Ed šel zrovna nakoupit. Nabídl bych ti čaj, ale došlo nám mlíko.“ Odhrnul si vlasy z obličeje a stál tam beze špetky hanby za to, že squatuje v domě nedávno zesnulé stařenky. „Mimochodem se omlouvám, že jsem tak nalehko. Zrovna jsem přišel z práce.“

„Ty musíš být Rob. Myslím, že jsme se ještě nesetkali.“

„Ale jo, potkali, několikrát, když jsi chodila s Philem. Bylo to, však víš, před tou nehodou. Takže už to musí bejt spousta let.“ Zvedl rychlovarnou konvici a u dřezu ji naplnil. „Všiml jsem si, že je tu nějaký bylinkový čaj, jestli ho máš ráda.“

„Já vím, co má moje matka v kredenci. Sama si něco udělám, až se voda uvaří. Nemusíš se obtěžovat.“

„Prima, jen si posluž, Suze.“

„Prosím, neříkej mi Suze. Jmenuju se Susan. Jediný, kdo mi říká Suze, je Edward, a ten má k tomu své zvrácené důvody.“

„Aha, tak jo. Klíďo.“

Jistě si umíte představit, jak jsem se cítila, když jsem se poprvé po matčině smrti vrátila do jejího domu – domu, kde jsem prožila dětství –, jenom abych zjistila, že do něj vtrhl nezvaný

host. Nejenže nebyl zvaný, ale také zabíral dvakrát víc prostoru, než se dá považovat za slušné. Omluvila jsem se a šla do obýváku. Matka zemřela teprve před týdnem, ale pokoj už vypadal, jako by patřil spíš bandě nepořádných studentů než puntičkářské starší dámě. Místo aby byly staromódní květovaně proužkované závěsy úhledně svázané šňůrami s třásněmi, někdo je napůl roztáhl, jako by byla příšerná námaha je rozhrnout úplně. Místo aby byly okrasné polštářky na olivovém sametovém kanapi natřepané a v pravidelných intervalech opřené o opěradlo, někdo je nahnul na jednu stranu – očividně je použil jako spací polštáře. Všude po koberci se válely noviny a mahagonový konferenční stolek špinily otisky plechovek od piva. Zlatým hřebem byl popelník – skleněný v barvě jantaru, pamatuju si, že ho používal můj otec –, ve kterém se nacházely nejen cigaretové nedopalky, ale i pověstné špačky ubalené z papírků Rizla. Jak jsem tak stála a obhlížela tu spoušť, vpochodoval dovnitř Rob, tentokrát v županu.

„Rychle ten pokoj uklidím,“ řekl, naházel noviny a plechovky do igelitky a zdvihl popelník.

„Ocenila bych, kdybyste v domě mé matky nekouřili,“ řekla jsem a snažila se, aby to znělo klidně a vyrovnaně. „Nenáviděla cigarety – nesnesla být v blízkosti kohokoli, kdo kouřil. Byla na tenhle dům moc pyšná a podívej se, jak to tu teď vypadá.“

„Já sám nekouřím, jenom občas... však víš. Včera v noci jsme zůstali trochu dýl vzhůru a koukali se na jeden klasickéj černobílej horor a dneska ráno jsem makal, takže...“

Pohled na pokoj mě znechucoval a přítomnost Edwardova kamaráda mě zneklidňovala, takže jsem kolem něj prošla, zvedla svůj kufr a šla nahoru. Dveře do matčina pokoje byly pootevřené. Položila jsem kufr a otevřela je. Okamžitě mě uhodila do nosu známá vůně: směs kafru, levandulových pytlíčků a konvalinkové toaletní vody. Postel byla bohudík

svlečená, ale jinak pokoj pravděpodobně vypadal stejně jako tu noc, co zemřela. Na nočním stolku pořád stála napůl plná sklenice vody spolu s matčinou krabičkou na léky, časopisem o historických a přírodních pokladech a brýlemi na čtení.

Začala se o mě pokoušet závrat', tak jsem se posadila na okraj proutěného křesla, na jehož opěradle opuštěně visel matčin olysálý růžový žinylkový župan jako svlečená kůže. Ložnici dominovala šestidílná sada nábytku z javorového dřeva, na kterou byla nepřiměřeně pyšná. Vzpomínám si, jak mi řekla, že v šedesátých letech stála otce přes tři měsíční platy. Na toaletním stolku byla ve stříbrném rámečku fotografie nás čtyř, jak stojíme před lokomobílou. Došla jsem k ní a zvedla ji. Vypadala jsem na ní tak na devět let, takže Edwardovi bylo asi sedm. Uprostřed fotky stáli rodiče – já držela za ruku otce a Edward matku. Všichni jsme se usmívali, jako dokonale normální rodina.

Znovu jsem fotografii položila na matčin noční stolek, vedle misky potpourri, a přiloudala se k arkýřovému oknu za ním. Odhrnula jsem krajkovou záclonu a spatřila, jak se k domu blíží matčin námořnicky modrý Volkswagen Polo a zatáčí na příjezdovou cestu. Na okamžik mě bodl osten viny, že mě matka přistihne, jak slídím v jejím pokoji, a pak jsem si vzpomněla.

Dívala jsem se z okna, jak z auta vystoupil Edward, protáhl se, povytáhl si černé džíny a vzal si ze sedadla spolujezdce svou černou koženou bundu, bez které nedal ani ránu. Zjevně se nejméně týden neholil, a ostatně ani nečesal. Je hubenější než Rob a mnohem menší a podle mě má jeho vzezření jistou lasičkovitou ostrost, což ho pro některé ženy kupodivu činí přitažlivým. Samozřejmě než ho lépe poznají. Edward otevřel kufr auta, vyndal pár tašek ze supermarketu a pak bezpochyby vycítil, že ho někdo sleduje, protože vzhlédl k arkýři a zasalutoval. Nechala jsem záclonu zase spadnout.

Když jsem vešla do kuchyně, Edward se krčil u lednice a vybaloval nákup a Rob – který se převlékl do džínů a trika – se zády opíral o dřez. Někdo vyměnil CD a na moje uši teď útočil jakýsi disharmonický moderní jazz. Edward se postavil, zmačkal igelitové pytlíky a hodil je do kouta u koše.

„Ahoj Suze, jsi nějaká pobledlá. Už jsi tady jako doma?“ řekl.

„Mám na to zrovna takové právo jako ty.“

„Tak se hned neurážíj. Neřek jsem, že nemáš, ne?“

Došla jsem ke konvici, znovu uvařila vodu a udělala si mátový čaj.

„Musíme probrat pár věcí, Edwarde. V soukromí.“

„Mám se někam uklidit?“ zeptal se Rob.

„Ne, klidně tady zůstaň. Já se teď do žádný vážný diskuze pouštět nebudu. Zejtra je pohřeb, Suze. Na tohle bysme se měli zaměřit. A ne na minulost.“

„O minulosti není řeč. Mluvím o matčině závěti a vyřízení jejích záležitostí.“

„No, to může rozhodně počkat až po pohřbu. Nic z toho řešit nebudu, dokud nebude odpočívát v hrobě.“

„Bude zpopelněná, Edwarde.“

„Myslím, že Edward mluvil metaforicky,“ upozornil mě Rob vstřícně. Bratr smíchy zachrochtal.

Rob začal popocházet po kuchyni, hlučně vyndávat věci z šuplíků a skříněk. Připadalo mi urážlivé, jak důvěrně nakládá s matčinými věcmi.

„Dám se do toho, nebo budeme jíst až o půlnoci,“ řekl.

„Rob nám uvaří špenátový baltí. Je to vegetarián – naučil se na cestách pár skvělejších receptů.“

„To je báječné. Já teď ale kari nejím, takže se k vám bohužel nepřidám. Udělám si potom pár toustů. Předpokládám, že máte chleba.“

„Nežijem tu přece jako zvířata.“

„Když už o tom mluvíme, co tě to napadlo kouřit v mámi-ně domě? A nechávat jí na konferenčním stolku plechovky od piva? Když jsem přijela, vypadalo to tu jako v noclehárně.“

„Máma už tady ale není, ne? Takže teď určuju pravidla *já*. A podle mejch pravidel je v domě kouření povolený. Ale s tím nepořádkem s tebou souhlasím. Víc se mi líbí, když je tu uklizeno. Já si o tom s Robem promluvím.“ Mrkl na svého kamaráda a ten se zakřenil a odvrátil se.

„Nemáš k ničemu úctu, Edwarde,“ vytkla jsem mu. „Nikdy jsi ji neměl. Ještě si o tom promluvíme.“

Zvedla jsem svůj čaj a odešla z kuchyně.

„Zatím čau,“ houkl za mnou Edward.

S Tydlitákem a Tydlitkem bych toho večera nejedla ani omylem. Měli početní převahu a bylo jasné, že bratra a toho jeho kamaráda náramně baví vidět mě v nevýhodě. Zvažovala jsem, že si zase sbalím tašku a přesunu se do hotelu, ale bylo mi jasné, že bych tak Edwardovi nahrála. Místo toho zůstanu ve svém pokoji, projdu si text, který přečtu na pohřbu, a sepíšu si, o čem si s Edwardem musím pohovořit. Zítra bude náročný den, zvláště v mém nynějším stavu, a nijak jsem netoužila po tom, aby mě ještě víc rozrušilo infantilní chování dvou rádo-by dospělých mužů.

4

ŽE POHŘEB NEPROBĚHL PODLE MÉHO PLÁNU, by bylo slabé označení. Žádám vás ale, abyste měli na paměti, že v poslední době nejsem z několika důvodů ve své kůži. Některé z nich znáte a jiné jste možná uhodli. Alespoň ale můžu říct, že já mám pro svoje chování uspokojivé vysvětlení. Na rozdíl od Edwarda.

Toho rána jsem se vzbudila neobvykle pozdě – bylo po půl desáté a pohřební auta měla přijet ani ne za půl hodiny. Pokoušela jsem se potlačit vlny nevolnosti a přitom jsem na sebe hodila oblečení a pročísla si vlasy. Edward a Rob už byli v kuchyni, když jsem vešla, můj bratr seděl u stolu, měl natažené nohy a zkřížené ruce. Potěšilo mě, že se oba oholili. To bylo ale to jediné, co mě na Edwardově vzezření potěšilo. Zatímco Rob někde vystrchal tmavý oblek, třebaže zmačkaný, Edward se pyšnil černými džínami, černou košilí, kovbojskou vázankou s kovovými špičkami a černými kovbojskými botami. Měl vyhrnuté rukávy a vystavoval na odiv svou galerii tetování. Zakroutila jsem hlavou. Rob se mnou zjevně toužil konverzovat o tom, co přečtu na pohřbu, ale já mu dala jasně najevo, že s jeho přátelskou šarádou nechci mít co dočinění.

Nalila jsem si sklenici vody, opekla si suchý toust a posadila se naproti Edwardovi. Položil na stůl lokty a začal bubnovat prsty o sebe. Poprvé jsem si všimla, že se tváří napjatě, jako by

jeho obvykle poddajné rysy přes noc zkosnatěly. Když jsem zápolila s růžkem svého toustu, Edward zničehonic odsunul židli, došel ke dřezu a vytáhl sklenku na whisky z broušeného skla se zesíleným dnem, kterou matka mívala ve vitrínce z růžového dřeva. Vytáhl z kredence zpola plnou lahev whisky, znovu se posadil ke stolu, nalil si pořádného panáka a vypil ho na ex.

„Nechce ještě někdo?“ řekl a se vzdorným výrazem v očích zvedl lahev whisky za hrdlo.

„To tedy opravdu pomůže, aby den proběhl hladce, co?“ opáčila jsem. „Chceš se opít a udělat ze sebe hlupáka?“

„Možná se opiju, a možná taky ne. Ještě jsem se nerozhodl. A tobě do toho stejně nic není, Suze. Já se s tím vypořádám po svém – ty se s tím taky vypořádej po svém.“

„Samozřejmě, že mi do toho něco je, Edwarde. Jsme tu za naši rodinu. Máš povinnost chovat se vhodně.“

„Za jakou zasranou rodinu?“ zavrčel a zase si nalil velkého panáka.

„Možná bys měl trochu zpomalit, kamaráde,“ přidal se Rob. „Vždyt' víš, máš před sebou dlouhý den a tak.“

„Jo, Robe, já jsem v pohodě. Víím, co dělám.“ Vyndal si z kapsy prodřeného oblekového saka, které bylo přehozené přes opěradlo židle, balíček cigaret a zapalovač a zvedl sklenku. „Jdu ven na cigáro. Vidíš, jak jsem ohleduplný, Suze?“

Když bouchly zadní dveře, Rob se pustil do vázání kravaty, která mu předtím volně visela na krku.

„Možná mu nedávej takový kapky,“ řekl, „je to pro něj těžký.“

„Myslíš, že jenom pro něj?“

„Jenom jsem říkal, že by nejspíš pomohlo, kdybyste v takovejhle den oba zvládli zůstat v klidu a navzájem se podpořili.“

„Abychom se s Edwardem podpořili? Víš o naší rodině vůbec *něco*?“

Rob před sebe zvedl ruce.

„Tak jo, tak jo. Jenom se snažím pomoci. Vzpomínám si, jak jsem šel na pohřeb se svojí bejvalkou, Alison. Umřel jí strejda a dva jeho bratři na hřbitově předvedli pěstní souboj, hned jak spustili do hrobu rakev. Jakmile v rodině někdo umře, hned vypění všechna zlá krev.“

„Ujišťuju tě, že nic takového se dnes dít nebude. Já se do veřejných potyček obvykle nepouštím.“ Chtěla jsem pokračovat, když vtom zazvonil zvonek. Šla jsem otevřít. Na prahu stál pohřební zřízenec, nějaký pan Rowe, s dobře nacvičeným výrazem profesionální váženosti.

„Dobré ráno, slečno Greenová,“ pronesl slavnostně. Za ním jsem viděla dvě černé limuzíny: pohřební vůz, který vezl matčinu světlou dřevěnou rakev, a druhé auto pro mě s Edwardem. Jejich olejově lesklý povrch odrážel ostré ranní slunce, takže jsem při pohledu na scénu mžourala. Na rakvi jsem viděla jednoduchý, vkusný věnec – sdělila jsem Edwardovi, že ho objednáme za nás za oba. O bok se ale opíralo ohyzné žvýkačkově růžové karafiátové aranžmá, které tvořilo slovo „MÁMA“. Tohle nemohlo být z Edwardovy strany nic než záměrná provokace. I *on* by věděl, že je to okázale vulgární. Nedokázal svou dětinskou animozitu odložit stranou ani na jediný den.

Jak víte, nemám sklon k iracionalitě. Jak jsem však stála na prahu a dívala se skrz mihotavé pozdně letní horko na rakev, představa matčina bledého, ztuhlého těla uzavřeného v té dřevěné truhle mě uhodila jako náhlá húlava. Cítila jsem, jak vrávorám, a přidržela jsem se rámu dveří.

„Žádný spěch, slečno Greenová,“ zanotoval pan Rowe. „Dejte si načas. Budeme připraveni, až budete připravená vy.“

„Jenom pár minut,“ vypravila jsem ze sebe a zavřela dveře. „Je to tělo,“ řekla jsem si. „Jenom tělo, ne tvoje matka. Prázdna schránka.“ Zatímco jsem se opírala zády o dveře a snažila jsem se znovu nabýt rozvahy, Edward vypochoďoval z kuchyně a při chůzi na sebe hodil sako. V půli chodby se zastavil.

„No,“ řekl, „tak to rozjedem.“

Pomalá, šouravá cesta do krematoria proběhla v naprostém tichu. Mohla jsem se do Edwarda na místě pustit kvůli tomu děsivému věnci, ale byla jsem odhodlaná udržet dekorum této příležitosti. Hádky na zadním sedadle pohřebního auta by se neslušela. Edward, který zastával názor, že se na něj zákony o bezpečnostních pásích nevztahují, se nakláníl dopředu a škuřbal si kůžičku kolem nehtů. Já se opřela do studeného koženého sedadla a pozorovala přehlídku městského života na vrcholku léta. Vzpomínám si, že když jsem byla malá, lidi vždycky všeho nechali a sklonili hlavy, jakmile kolem jelo pohřební procesí. Bylo však jasné, že nás si nikdo ani v nejmenším nevšímá. Mladé ženy, které v letních šatech předváděly svoje opálení, se loudaly ulicí a povídaly si. Byznysmeni v košících s krátkým rukávem a povolených kravatách štěkali do svých mobilů. Děti tahaly za rukáv své uštvané matky či otce a žadonily, ať jim koupí zmrzlinu. Všechno to bylo urážlivě bezvýznamné.

Když jsme vjížděli železnou branou na hřbitov, dívala jsem se na řady a řady náhrobků, některé z blyštivého mramoru se zlatým písmem. Mnoho jich vypadalo opuštěně, jako by je nikdo nenavštívil celá desetiletí – jiné byly obtěžkané křiklavými umělými květinami. Stejně jako v životě si člověk ani ve smrti svoje sousedy pokaždé nevybere. Byla jsem ráda, že matčino tělo na tomhle výstavišti smrti pohřbené nebude. Cítila jsem, jak se mě navzdory sílícímu horku zmocňuje chlad. Jeli jsme dál po spalující asfaltové příjezdové cestě lemované

městskými záhony a já si přitom třela rukama paže a snažila se znovu si je trochu zahřát.

Vjeli jsme do poslední zatačky a před námi se náhle tyčilo krematorium – hranatá budova z červených cihel, jež svou funkčností připomínala elektrárnu nebo transformovnu. Před ní postávalo asi padesát nebo šedesát lidí – víc než jsem čekala. V davu jsem zahlédla starou věrnou Margaret se Stanem, kteří tam stáli ruku v ruce, matčinu neomalenou mladší sestru tetu Sylvii, jež živě konverzovala se svými dvěma podobně založenými dcerami, a otcova bratra, strýce Harolda, který stál od zbytku tlačenice trochu dál. Rob to musel na hřbitov vzít zkratkou, protože už tam byl a klábosil s několika muži, kteří vypadali jako jeho a Edwardův typ. Když lidé zahlédli pohřební průvod, přestali si povídat a zatvářili se co nejtruchlivěji.

Jakmile jsem vystoupila z limuzíny, teta Sylvia se ke mně přihnala a sevřela mě v drtivém objetí. Její silný pižmový parfém se mi zachytil v hrdle a mně se zvedl žaludek.

„Tohle je pro vás pro oba tak smutný den. Ale už je na lepším světě.“

Nehnutě jsem stála a čekala, až bude po všem. Konečně mě propustila a popadla Edwarda. Ještě jsem ale neměla vyhráno – hned za tetou Sylvii šly její dcery, dvojčata Wendy a Christine, které mi vnutily další objetí a otřepaná slova soustrasti. Vyvedlo mě z míry, když jsem těsně za svými sestřenicemi spatřila několik jejich ratolestí, a napadlo mě, že jsem měla upřesnit, že na pohřbu žádné děti být nemají.

„Tohle jsou moji Leila a Cameron,“ řekla Wendy a ukazovala na dvě znuděně se tvářící děti, kterým mohlo být něco mezi osmi a deseti. „A tohle jsou Chrissiina dvojčata, Freddie a Harry,“ pokračovala a ukazovala na párek blondatých chlapečků oblečených do identických obleků a motýlků. „Říkali jsme si, že si ten den pěkně užijeme, když už do Birminghamu

nejezdíme moc často. Odpoledne pojedeme do Čokoládového světa.“

Než jsem dostala šanci odpovědět, pan Rowe našťestí naznačil, že je čas jít do krematoria – nosiči už zdvihli na ramena matčinu rakev. S Edwardem jsme šli za nimi za zvuků duni-vých arpeggií Vivaldiho *Čtyř ročních období*. Jak jsme tak pomalu postupovali střední uličkou ponurého krematoria, nenadále se mě zmocnila vzrůstající malátnost. Klepaly se mi nohy a nevěděla jsem, jestli vůbec dojdu ke svému sedadlu vpředu. Tahle náhlá drtivá závrať mě šokovala – nejsem zrovna křehký člověk, ať už po fyzické, nebo duševní stránce. Když jsem si však přehrála v hlavě několik uplynulých dní, uvědomila jsem si, že jsem toho vypila a snědla jenom tolik, abych uklidnila žaludek a utišila žízeň.

Měla jsem vizi toho, jak se moje krev proměnila v čirou tekutinu, protože se z ní vyluhovaly všechny živiny. Z té představy na mě padla ještě větší slabost a já napůl doklopýtala k přední řadě sedadel a zhroutila se do prvního, ke kterému jsem došla. Edward se na mě tázavě podíval, ale já se odvrátila, protože jsem nechtěla, aby vycítil mou chvilkovou zranitelnost. Teta Sylvia, moje sestřenice, jejich ratolesti a strýc Harold se posadili do první řady ke mně s Edwardem a ostatní truchlící se mezitím nasoukali do sedadel za námi.

Vousatý vikář ze Svatého Štěpána zakašlal, usmál se a zahájil zádušní mši. Abych byla naprosto upřímná, moc jsem nevnímala, co říká, jelikož jsem se soustředila na to, jestli dýchám. Nezbedná malá dvojčata se navíc začala handrkovat a Christine se je od sebe pokoušela odtrhnout a napomínala je hlasitým syčením. Zvládla jsem se předklonit, zachytit Christinin pohled a přiložit si prst ke rtům.

„Promiň,“ řekla nehlasně a pořádně do jednoho z dvojčat žduchla.

„A teď náš první chvalo zpěv,“ pronesl vikář.

Všichni jsme se postavili a krematorium mezitím zaplnily první akordy *How Great Thou Art*. Hned jak jsem se zpříma postavila, uvědomila jsem si, že moje tělo v téhle pozici být nechce. Cítila jsem, jak mi z hlavy odtéká krev jako voda z houby. Zvažovala jsem, že se posadím, ale netoužila jsem na sebe upoutat pozornost. Místo toho jsem svou pravou paži propletla s Edwardovou a levou rukou jsem se pevně chytla jeho rukávu. Vylekalo ho to, což se dalo chápat, jelikož se náš poslední fyzický kontakt musel odehrát před několika desetiletími. Přičítám mu k dobru, že mě nesetřásl, ačkoli by jistě chtěl – zůstal stát ztuhle jako gardista a ve tváři se mu zračily rozpaky. Když chvalo zpěv skončil, pustila jsem se Edwardovy paže a spadla zpátky do sedadla.

„Nyní je čas na naše první čtení, které přednese Patriciin syn Edward,“ řekl vikář.

Edward se došoural k řečnickému pultíku, suše zakašlal a začal monotónně drmolit úsek z bible. Když už vedle mě bratr neseděl a z druhé strany jsem měla uličku, připadala jsem si ještě zranitelněji. Všechno se se mnou houpalo. Když se Edward vrátil na místo, opřela jsem se mu o rameno – po mém přirozeném sebeovládání už byla touhle dobou veta. Vikář zanotoval pár dalších slov a já přitom tiše rytmicky dýchala: „Nádech, dva, tři, čtyři. Výdech, dva, tři, čtyři.“ Vtom jsem si uvědomila, že vikář říká moje jméno.

„Susan... Susan...?“

Kynul mi k řečnickému pultíku. Vyhrabala jsem z kabelky svou báseň Thomase Hardyho, „Bude-li zas jaro jen“. Našla jsem ji, vyškrábala se na nohy a vyšla dva schody na pódium, kde jsem ji měla přečíst. Vrávorala jsem a proklínala jsem se za to, že jsem si vzala podpatky – pevná plochá podrážka by mi poskytla mnohem víc stability. Položila jsem svůj papír na pul-

tík a podívala jsem se na obecenstvo plné očekávání. Všichni na mě upírali pozornost, kromě dvojčat, jež se válela na zemi u Christininých nohou, a dvou starších dětí, které hrály počítačové hry na kapesních konzolách. Dělal mi potíže rozeznat jednotlivé tváře, zdálo se mi totiž, že se mi scéna rozplývá před očima. Shlédla jsem na papír.

„Bude-li zas jaro jen, jaro jen,“ začala jsem.

„Ano!“ vykřikl jeden z počítačových hráčů v odmlce mezi verši.

Letmo jsem zvedla oči, zjistila jsem, že se obecenstvo rozpi-
lo v jednu velkou barevnou šmouhu, a zase obrátila pozornost
k básni. Slova teď na stránce plavala.

„Půjdu tam, kam jsem šel. Promiňte, půjdu tam, kam šel ten
den. Omluvte mě... Půjdu tam, kam ten den jsem šel...“

Zrak se mi rozpixeloval. Neviděla jsem nic než malinké
světlé a tmavé tečky, které přede mnou pulzovaly, a neslyšela
nic než pronikavé bzucení hluboko v hlavě. Zaplavila mě vlna
únavy, s níž už jsem neměla sílu bojovat. Spánek mi připadal
jako ta nejnádhernější, nejlákavější věc na světě. Zavřela se mi
víčka a já mu podlehla.

Postupně jsem začala vnímat, jak z velké dálky kvoká teta
Sylvia. Mlhavě jsem se podivila, co dělá uprostřed noci
v mém bytě.

„Je bílá jako duch. Potřebuje, aby jí zase natekla krev do
mozku. Musíme jí dát hlavu mezi kolena. Doneste ji na kraj
pódia a posadte ji. Už jsem viděla, jak se to někomu stalo. To
je z toho žalu. Je chudinka bez sebe. Někdy to lidi takhle sebe-
re. Ty ji vezmi zepředu a ty zase za nohy. Tak tak, doneste ji
ke kraji.“

Ucítila jsem v podpaží a kolem kotníků ruce a vnímala jsem,
že mě zvedli a cloumali se mnou. Přestože jsem si trochu uvě-

domovala, co se děje, zjistila jsem, že se nemůžu hýbat ani mluvit. Vytáhli mě do sedu, rozevřeli mi nohy a stlačili dolů hlavu. Myslí mi problesklo: „Proboha, snad nikdo nevidí moje kalhotky.“ Ucítila jsem kolem ramen něčí ruku a zase uslyšela kvákání tety Sylvie.

„Všechno bude v pořádku, Susan. Trochu se ti zamotala kebulka. To se stává každému. Dej si načas. Zhluboka dýchej. Wendy ti šla pro sklenici vody. Neboj, za chvíli ti zase bude normálně. Nespěchej.“

Už jsem přicházela k sobě, ale nechtěla jsem otevřít oči. Netoužila jsem čelit tomu, co se zrovna stalo, ani následkům. Nadzvedla jsem hlavu a sklapla nohy.

„Hele, probírá se. Susan, miláčku, slyšíš mě?“ zařvala mi do ucha teta Sylvia. „Jsem tvoje tetička. Jsi v krematoriu. Jsme na pohřbu tvjí mámy a ty jsi zrovna přede všemi omdlela na pódiu. Slyšíš, co říkám?“

Sebrala jsem všechnu důstojnost, která mi ještě zbývala, otevřela jsem oči a řekla: „Jsem v pořádku. Naprosto v pořádku. Jenom se vrátím na svoje sedadlo. Pokračujte ve mši, prosím.“

Vzhlédla jsem a spatřila Edwarda, který pořád seděl v první řadě se založenýma rukama a kyselým výrazem. Zdvihl obočí, rozpojil ruce a tiše zatleskal. Kdosi odněkud přinesl lenošku a Rob a teta Sylvia mi do ní pomohli. Někdo mi dal sklenici vody, dostala jsem několik dotazů, jestli ještě něco nepotřebuju, a pak mše pokračovala. Edward se nabídl, že tu Hardyho báseň přečte – určitě za mě hrozně rád zaskočil, když mě skolila slabost. Zazněly modlitby, další chvalozpěv – na který jsem zůstala sedět – a pak za matčinou rakví spadla opona za vypjatých tónů její oblíbené písničky: *Que Sera Sera* v provedení Doris Dayové. Když písnička skončila, Edward se ke mně naklonil.

„Takže,“ řekl, „cos to povídala o tom, jak ze sebe udělám hlupáka?“

Příliv nevolnosti a závratě, jenž mě trápil celé dopoledne, ustupoval a vyvrhl mě na pláž napospas ponížení. Ulevilo se mi, když jsem konečně zavřela dveře pohřebního auta za neustávajícími starostlivými dotazy na své zdraví. Moje útočiště však útočištěm nezůstalo dlouho. Za několik okamžiků zatukaly na okno lososově růžové nehty, škrubnutím se otevřely dveře a na sedadlo vedle mě se vrhla teta Sylvia. K mým protestům byla hluchá a trvala na tom, že mě na smuteční hostinu doprovodí. Každý, kdo má špetku ohleduplnosti, by pochopil, že člověk, který zrovna omdlel na matčině pohřbu, potřebuje být chvíli sám, aby se uklidnil.

„Však já vím, že chceš být statečná, beruško, ale vážně to nevdáš. Chrissie to beze mě pro jednou přežije. Holt pojedou s dvojčátky za námi v tom Mercíku. Teď mě potřebuješ ty.“

Edward se kupodivu radši rozhodl jet v Robově zablácené dodávce než v pohodlí se mnou a tetou Sylvíí. Teta se pořád nakláněla přes kožené sedadlo, aby mě pohladila po vlasech nebo poplácala po koleni, a okázalé prsteny a náramky se jí přitom blýskaly ve slunci.

„Chápu, že ti musí být příšerně trapně, že ses tak chovala. Mně by určitě bylo. Ale tohle se může stát každému. Nikdo si o tobě nebude myslet nic špatného. Nikdo si nebude myslet, že ses nervově zhroutila nebo že máš nějakou dědičnou slabinu nebo tak.“

„To já vím. Proč by si to proboha někdo měl vůbec myslet?“

„No, vždyť víš, ta vaše rodinná historie. Totiž z tatkovy strany. Ale na tohle vůbec nikdo nepomyslí, tak se neboj.“

Rodiče pocházeli z velmi odlišného prostředí. Otec byl ze solidní, profesionální, metropolitní rodiny právníků a účetníků, kdežto matka se narodila do rodiny dřívčů ze střední Anglie, kteří se živili rukama a v továrnách. Otec sám přednášel na jedné z nových univerzit a před svým úpadkem byl velmi vážený. Na té univerzitě se vlastně otec s matkou seznámili. Matka, sekretářka ve sborovně, po otci celé měsíce pokukovala, než se poprvé dali do řeči. Vždycky byl elegantně, ale šmrncovně oblečený – nosil tvídový blejzr na míru, motýlka, semišové boty. Oběma už táhlo na třicet a matčina rodina si začínala myslet, že zůstane na ocet. Když se tedy otec jednoho dne přitočil k jejímu stolu a zeptal se, jestli by s ním odpoledne nechtěla jít na čaj, připadala si jako postava z přihlouplé červené knihovny, kterou hltala až do konce života.

Po půl roce odpoledních čajů – z nichž se staly výlety do muzeí, na zámečky a přednášky univerzitní společnosti pro klasickou hudbu – matka dychtivě přijala otcovu nabídku k sňatku. Jenže se ukázalo, že kavárny, muzea a zámečky byly pouhou zástěrkou. Sňatek v kostele jako by vypadl z obrázkové knížky, ale po něm už chodili jenom do hospod, hostinců a krčem – prostě kamkoli, kde byl výčep –, ať matka prosila sebevíc.

Teta Sylvia, která je o patnáct let mladší než matka, oproti tomu vždycky chtěla žít na vysoké noze. Vytoužený společenský vzestup zahájila u pultu s kravatami v obchodním domě Rackhams – prý chtěla prodávat líčidla, ale odmítli ji, což mě ohromně překvapuje vzhledem k tomu, že si mejkap očividně vždycky nakládá lopatou. Přestože se tetě Sylvii povedlo očarovat mnoho bohatých mladíků, když jim ovíjela vázanky, tito muži ji pokaždé rázně odhodili, hned jak od ní dostali, co chtěli, jak jsem alespoň vyrozuměla z jejích rozhovorů s matkou.

Teta se svých snů nakonec vzdala a rozhodla se zkusit štěstí se stavařem, který u parodičů řešil vlhnutí zdiva. Měla skromnou svatbu na místní matrice a za devět měsíců se jí narodily moje sestřenice Wendy a Christine. Ze stavaře, strýčka Franka, se navzdory nepříliš slibným začátkům vyklubalo přesně to, co teta Sylvia celou dobu chtěla: člověk, jehož hlavním životním cílem bylo nashromáždit co největší množství peněz. Nejdřív podnikal s domácími opravami a údržbami, pak se dal do skupování, opravování a přeprodávání nemovitostí a skončil u stavby sídlišť. Rodina nejdřív bydlela ve skromném třípokojovém dvojdomku na předměstí, potom si polepšila na samostatný dům z šedesátých let ve slepé uličce a nakonec se vypracovala až k bungalovu ve stylu ranče na venkovské cestě, který jim navrhl architekt. Vzestup strýčka Franka byl v přímém protikladu s pádem mého otce. Zajímalo by mě, jestli teta Sylvia navzdory svým okázalým projevům podpory a soucitu nepocítila špetku zadostiučinění.

Pohřební auto zastavilo před viktoriánskou hospodou s věžičkou – odlupující se cedule hlásila, že je to *Býčí hlava*. Teta Sylvia vyjádřila překvapení, že se smuteční hostina koná právě tady, a já s ní pro jednu musela souhlasit. Na parkovišti plném výmolů jsme spatřili další oprýskanou ceduli, na níž stálo, že místnost na oficiální akce je v uličce po straně hospody. Někdo, pravděpodobně jeden z hospodských přísluhovačů, pod ceduli připíchl špendlíky list papíru A4. Na něm bylo napsáno *Lidi od Patrishy tamtudy* a pod tím byl nakreslený smajlík. V úzké uličce mezi zčernalou pískovcovou zdí hospody a zdí vedlejší parcely ze škvárobetonové tvárnice se povalovaly cigaretové nedopalky, rozbité sklo a cosi gumového, od čeho jsem odvrátila zrak. Páchlo to tam močí a ucpaným odpadem a neodbytně tam bzučely mouchy. Jímala mě hrů-

za, když jsem si představila, co si o tom pomyslí naši vznešenější hosté.

Na konci uličky byla místnost na oficiální akce, jednopatrová přístavba s kamínkovou zdí. Když jsem ze smrdutého vedra uličky vešla do chladné místnosti, uhodil mě nový puch: koktejl zvětralého piva a dezinfekce. Prohlédla jsem si místnosti v oslnivém světle blikajících zářivek. Podlaha pokrytá linoleem měla barvu sražené krve, několik málo oken vysoko nad zemí zdobily pavučiny a laminátové stoly, které dlouhou místnost ze všech stran lemovaly, byly podobané popáleninami od cigaret. Uprostřed nám prostřeli švédský stůl, na němž se nacházel výběr těžko stravitelných pokrmů plných sacharidů a sladkých nápojů, ze kterých se kazí zuby. Edward a Rob už podkládali bar z borového dřeva na jedné straně místnosti. Stála mezi nimi skoro prázdná lahev červeného vína a bratr mluvil příliš hlasitě. Už dorazilo pár dalších lidí, rozpačitě postávali v malých skupinkách. Nechala jsem tetu Sylvii, ať si prohlédne švédský stůl, a rázně jsem šla za Edwardem a jeho kamarádem.

„Co tě to sakra napadlo?“ zasyčela jsem. „Svěřila jsem ti to. Už od začátku jsem byla proti, abychom tu smuteční hostinu pořádali v hospodě, ale myslela jsem, že alespoň vybereš nějakou slušnou, když už jsi takový expert. Tohle je urážka mámina jména. Stydím se za tebe, Edwarde. Jak se mám našim hostům podívat do tváře?“

„Opatrně, Suze, nebo se ti zase zamotá kebulé,“ odpověděl a hodil do sebe sedlinu ze sklenice. „Znám se s hostinským. Udělal nám dobrou cenu, když jsem štamgast. Znamená to, že ve výsledku budeš mít v kapse víc peněz.“

„Tady nejde o peníze. Jde o to, udělat správnou věc.“

„Dej si sklenku vína a uvolni se. Musíme stáhnout čtyři bedny.“ Sáhł za pult a vytáhl další lahev, kterou odzátkoval a vyšplíchl si víno do sklenice.

„Nevšímej si ho,“ řekl Rob tiše. „Je nametenej. Dneska zrovna není divu.“

„On je nametený vždycky a ty ho v tom jenom podporuješ. Jste jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet.“

„Vlastně ho hlídám.“

„To tak.“

Otočila jsem se a zahlédla, jak do místnosti vešel strýc Harold. Až dodneška jsem ho naposledy viděla před více než pětadvaceti lety na otcově pohřbu, ačkoli si s matkou pořád dopisovali a čas od času se navštívili. Jeho vojenské vystupování se nezměnilo, třebaže mu už bylo přes osmdesát. Zjevně bylo na mně, abych přivítala naše významnější hosty, jelikož Edward očividně nehodlal odejít od baru. Přešla jsem lepkaovou podlahu a pozdravila strýce, jenž si zrovna bral sklenici vína od dívky prošpikované mnoha piercingy, která držela táč s pitím.

„Už je ti líp, Susan?“ zeptal se strýc Harold, usrkl si vína a zašklebil se.

„Ano, už jsem v pořádku. Nějak mě zlobí žaludek.“

„Výborně, tak se mi to líbí. Hlavu vzhůru, děvče. Maminka by nechtěla, abys chodila jako tělo bez duše a litovala se. To nikdy nikomu nepomohlo.“

„Máš naprostou pravdu, strýčku Harolde. Úplně s tebou souhlasím. Soustředím se na praktické záležitosti, řeším majetek a tak. Nemám čas se sama sebou moc zaobírat. Mimochodem ti něco musím vysvětlit – je to trapný omyl, že jsme vybrali tenhle podnik. Chtěli jsme zarezervovat *Byka*, což je krásný tudorovský hostinec, ale Edward si to spletl, když googloval jejich číslo, a nakonec místo toho zamluvil *Býčí hlavu*, která je naprosto nevhodná, jak vidíš. Doufám, že si nemyslíš, že bychom takovou hospodu vybrali záměrně.“

„Kdepak, Susan. Naprosto to chápu. Okamžitě jsem si

uvědomil, že se musela stát strašná chyba. Moc mě to mrzí. A samozřejmě i to, že ti umřela maminka.“

„Děkuju ti. A jak se má teta Julie, Hugo a Sebastian?“

„Všichni se mají výborně, ale jako obvykle mají moc práce. Julii bylo hrozně líto, že dnes nemohla přijít, ale měla smluvnou nějakou sbírku pro charitu a nemohla to zrušit. Však víš, jak to chodí. Hugo je na jachtě v Antibes a Seb na nějaké nudné služební cestě v Brazílii, jinak by určitě taky přišli.“

Tak jistá jsem si tím nebyla. Vždycky jsem měla silný dojem, že rodina strýce Harolda na tu naši pohlížela se směsicí nadutého opovržení a blahosklonné lítosti. Nepochybuju o tom, že strýc Harold s matkou zůstával v kontaktu a přišel na její pohřeb z nějakého staromódního smyslu pro rodinnou povinnost.

Konverzace začínala vážnout, když vtom se k strýci Haroldovi přikolébal Edward s lahví v jedné ruce a sklenici v druhé.

„Moc rád tě vidím, Harry,“ zaburácel a objal strýce kolem ramen pravicí s lahví vína. Přitůkl si s ním s takovou vervou, až mě překvapilo, že se sklenky nerozbily.

„Dobré odpoledne, Edwarde. Upřímnou soustrast a tak dále. Zdá se, že to snášíš dobře. Už sis dal pár skleniček, že ano?“

„Tohle by máma chtěla. Pořád to Suze říkám, ale ona vůbec nemá smysl pro legraci, že ne, moje drahá sestřičko?“ Pokusil se mi ovinout kolem ramen svou levou ruku se sklenkou, aby nás tři spojil dohromady, ale podařilo se mi uhnout.

„Susan se s tím určitě vypořádává po svém, Edwarde. A mezi námi dvěma, sice chápu, že jsi chtěl svou maminku hezky vyprovodit, ale možná by sis měl dát od toho pití trochu pauzu.“

Strýcův nedostatek žoviálnosti Edwarda popudil a spustil paži. Rozhlédla jsem se po místnosti. Lidé si v malých hloučcích tiše povídali, jedli bílé sendviče a pili z plastových kelím-